

Tämä on alkuperäisen artikkelin käsikirjoitusversio.

Viittaa alkuperäiseen artikkeliin.

Imppola, J. 2018. Väärä USA:n 5 \$ 1908 tyyppiä Coronet / Liberty. Numismaatikko 54 (4), 144–145.

SeAMK

SEINÄJOEN AMMATTIKORKEAKOULU
SEINÄJOKI UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

www.seamk.fi

verkkolehti.seamk.fi

Jorma J. Impola

Väärä USA:n \$5 1908 tyyppiä Coronet / Liberty

Turun numismaatikoilla oli taannoin myytävänä mielenkiintoinen USA:n 5 dollarin kultaraha mallia 1908 Coronet / Liberty. Raha oli erittäin hyväkuntoinen ja siten kiinnostava. Lähempi tutkiminen kuitenkin osoitti, että raha ei ollutkaan mitä sen olisi pitänyt olla. Aluksi tarkistin painon, jonka olisi pitänyt USA:n kultastandardin mukaan olla 8,36 grammaa. Vaaka näytti kuitenkin vain 7,99 gramman painoa. Näin suuri poikkeama ei hyväkuntoisessa rahassa ole mitenkään mahdollista, joten raha oli siis väärennös tai kopio. Myös rahan halkaisija poikkesi aidosta 21 millimetristä noin 1 millillä, eli mittasin sen olevan 22 millimetriä. Rahaa lähemmin tutkiessa oli helppo huomata, että sen kulutusreuna oli huomattavasti aitoa leveämpi, mistä siis halkaisijan 1 millin lisä johtui. Seuraavat kuvat 1 ja 2 valaisevat asiaa.

Kuva 1. Arvopuolten vertailua, väärenne vasemmalla, aito verrokkiraha oikealla. Huomaa erityisesti kulutusreunan leveys. Muuten, kuten kuvasta huomaa, on kaiverrustyö miltei täydellistä. Punainen havainneviiva osoittaa myös selkeän eron rahojen halkaisijoissa.

Kuva 2. Tunnuspuolten vertailua, väärenne vasemmalla, aito verrokkiraha oikealla. Huomaa erityisesti tälläkin sivulla kulutusreunan leveys. Myös kulutusreunan lyöntijälki on keho (helmireuna on puuroutunut ja osin sulautunut kokonaan kulutusreunaan) verrattuna aitoon. Muuten, kuten kuvasta huomaa, on kaiverrustyö tunnuspuolellakin varsin hyvää, vaikkakin esimerkiksi tähdet ovat aitoja hieman epäterävämpiä. Punainen havainneviiva osoittaa myös selkeän eron rahojen halkaisijoissa.

Rahan metallianalyysi paljasti, että ainakin sen pinta on kultaa, mutta kultapitoisuudeltaan vain 876/1000 aidon rahan 900/1000 sijaan.

On siis päivän selvää, että kyseinen vuoden 1908 Coronet-vitonen ei ole aito. Mutta mikä se sitten on? Väärennös vaiko kopio? Kuten kaikille meille on jo käynyt turhankin selväksi, ovat numismaattiset markkinat tätä nykyä suorastaan saastuneet kaikenkarvaisista, yleensä kiinalaisista, kopioista. Nämä kiinalaiset kopiot kultarahoista ovat kuitenkin yleensä aika kehoja ja eivät sisällä ollenkaan kultaa. Kyseessä oleva raha on kuitenkin varsin hyvää kultaa – ainakin pinnaltaan.

Kuva 3. Rahojen paksuuden vertailua. Väärenne alempana, aito ylempänä. Huomaa rihlojen samankaltaisuus, kokoero ja paksuuksien samankaltaisuus.

Kuten kuvasta 3 ilmenee, ovat rahat varsin saman paksuisia. Vaikuttaa jopa siltä, että jos jotain eroa on, näkyy se väärenteen aavistuksen verran PIENEMPÄNÄ paksuutena. Väärenteen pinta-ala ja aidon kaltaisen paksuuden takia myös sen tilavuus on noin 10 % aitoa suurempi, kun taas sen pinnan kultapitoisuus on vain vajaat 3 % aitoa huonompi, joten väärenteen ominaispaino on noin 7 % pienempi, kuin mitä pinnan kultapitoisuus antaisi syytä olettaa eli noin $18,50 \text{ kg/dm}^3$. Näin ollen sen laskennallinen kokonaiskultapitoisuus lienee luokkaa 850/1000 – jos oletetaan sisuksen olevan kultaseosta. Väärenteen korkean ominaispainon takia ei sisus voi kuitenkaan olla ominaispainoltaan selkeästi keveämpää metallia tai metalliseosta kuten messinkiä, nikkeliä tai kuparia.

Palataanpa peruskysymykseen: väärennös vai kopio. Rahasta tiedetään sen verran, että se on ollut osa vanhaa kokoelmaa, jonka amerikkalaiset kultarahat on hankittu pääasiassa Amerikasta. Kokoelman muut amerikkalaisrahat ovat myös olleet aitoja. Vuoden 1908 Coronet-vitonen ei myöskään ole mikään harvinaisuus (lyöntimäärä on 421 874 kpl), joten pahasta huijauksesta ei liene kysymys. Miksi siis joku tekisi tavanomaisesta rahasta kopion, jossa on liki 95% aidon kultamäärästä? Googlaaminen ei auttanut, tästä rahasta ei tunnuta laajemmin tunnettavan huonompimetallista väärennettä. Olen kyllä kuullut ja lukenut, että monista amerikkalaisista kultarahoista on tavattu varsin hyviä väärennteitä, mutta ovatko ne aikalaisia väärennteitä vai keräilijöiden huijaamiseksi tehtyjä? Kullan nykyhinnalla on ”voitto” luokkaa 20 USD, joten ainakaan tämän takia ei uskoisi kenenkään väärentäjäksi ryhtyvän. Varsinkin, kun rahan halkaisija poikkeaa näinkin selvästi aidosta, eli väärenteen paljastuminen on hyvin todennäköistä.

Lieneekö kyse vain kullan saattamisesta helposti myytävään muotoon? Outo pitoisuus antaa syytä olettaa, että kyse on sekaromukullasta, jonka pitoisuus on vähän mitä sattuu. Tällaisen metallin

myyminen on hankalaa ja vaatii kaikenlaisia analyysejä – mutta rahoiksi lyötynä kauppa käy helpommin, eikä analyysitodistuksia kysellä. Eli raha lienee ”kullanpesua” varten lyöty. Milloin? Kuka tietää. Oletettavasti tämä kyseinen väärenne on tehty sen historian vuoksi joskus ennen 1980-lukua.

Kaiken kaikkeaan mielenkiintoinen tapaus. Onko mahdollisesti kenelläkään muulla tietoja/kokemuksia tämän kaltaisista ”kullanpesuväärenneistä”?